

Wijziging op het peilbesluit Langbroekerwetering 2008, Landgoed Kolland (2022)

- Toelichting -

Vastgesteld door het algemeen bestuur d.d. 6 juli 2022 als onderdeel van het herstelbesluit 'Wijziging van het peilbesluit Langbroekerwetering 2008, Landgoed Kolland (2022)'

HOOGHEEMRAADSCHAP
DE STICHTSE
RIJNLANDEN

Inhoud

1.	Waarom een nieuw peilbesluit	4
1.1	Waaruit bestaat het peilbesluit?	4
2.	Het plangebied in vogelvlucht	6
2.1	Waterhuishouding	6
2.2	Waarom een wijziging van het peilbesluit	6
2.3	Bodemopbouw	7
2.4	Infiltratie en kwel	7
4.	Het watersysteem	10
4.1	Inrichting watersysteem vigerend peilbesluit	10
4.2	Inrichting watersysteem na uitvoering projectplan	11
4.3	Verondiepen van sloten en greppels	11
5.	Uitvoering analyses: drooglegging	13
5.1	Uitvoeren van analyses	13
5.2	Toetsing waterpeil landbouwgebieden	13
5.3	Bepalen gemiddelde maaiveldhoogte	14
5.4	Afweging peilvoorstel agrarische peilgebied LBW_A_070	15
5.5	Afweging peilvoorstel agrarische peilgebied LBW_A_025	18
5.6	Toetsing waterpeil natuurgebieden	20
5.7	Conclusie verandering grondwaterstanden	21
6.	Het peilbesluit	22
6.1	Peilen het oppervlaktewater	22
7.	Peilbeheer	24
7.1	Peilverloop in watergangen	24
7.2	Geen wateraanvoer	24
7.3	Overgang (boven)zomer- (boven)winterpeil	24
7.4	Beheermarge	24
7.5	Anticiperen op veel regen of droogte	24
7.6	Bodem en grondwaterstanden	25
8	Effecten van het peilvoorstel	26
8.1	Natuur	26
8.2	Landbouw	26
8.3	Archeologie, cultuurhistorie en bebouwing	26
8.4	Schoon en gezond water	27
8.5	Voldoende water	27

8.6	Waterveiligheid	27
8.7	Effecten broeikasgasemissies bij eventuele peilverlaging	27
9.	Wie doet wat	28
9.1	Waterschap	28
9.2	Gemeente	28
9.3	Agrariër en burgers	29
9.4	Provincie	29
10.	Inspraak en informatie	30
10.1	Beroep	30
10.2	Contact en informatie	30
11.	Colofon	31

1. Waarom een nieuw peilbesluit

Voor u ligt de wijziging op het peilbesluit voor het Langbroekerwetering (2008), landgoed Kolland (2022). Primaire doel van het peilbesluit is om de peilen zo goed mogelijk af te stemmen op de functies. Voor het agrarisch gebied wordt een peil ingesteld dat agrarisch optimaal is voor een zo groot mogelijk gebied. Hierbij wordt de drooglegging nagestreefd die is weergegeven en vastgesteld in de Beleidsnota peilbeheer 2019. Voor de Natura2000-gebieden betekent het dat de waterbeheersing binnen deze gebieden optimaal wordt afgestemd op het behoud van de vochtige alluviale bossen.

Op 28 juni 2017 heeft het algemeen bestuur van het waterschap een wijziging van het peilbesluit Langbroekerwetering t.b.v. van landgoed Kolland vastgesteld. Op 5 februari 2019 heeft de Rechtbank Midden Nederland dit besluit vernietigd. Vervolgens heeft het waterschap een nieuwe wijziging van het peilbesluit laten vaststellen door het algemeen bestuur op 18 december 2019. Tegen de vaststelling van deze wijziging is wederom beroep ingesteld. Dit heeft op 4 november 2021 opnieuw geleid tot een vernietiging door de rechtbank van het (aangepaste) peilbesluit voor het landgoed Kolland.

Het college heeft vervolgens besloten om een herstelbesluit voor het vernietigde peilbesluit uit 2019 voor te leggen aan het algemeen bestuur. Een herstelbesluit is een juridisch instrument om een gebrek in een bestuurlijk besluit te herstellen. In dit geval gaat het om een motiveringsgebrek dat door de rechtbank is geconstateerd. De rechtbank vroeg zich af of het waterschap e.e.a. zorgvuldig genoeg heeft onderzocht. De rechtbank heeft daarbij geoordeeld dat op een tweetal punten nader onderzoek noodzakelijk is. Met het uitvoeren van aanvullende onderzoeken is invulling gegeven aan de inhoud van de rechtbankuitspraak op het punt van een zorgvuldige(r) voorbereiding van het peilbesluit. Het mede daarop gebaseerde, voorgestelde herstelbesluit is daarmee een reparatie van het vastgestelde peilbesluit uit 2019. Een samenvatting van deze extra onderbouwing is aan het herstelbesluit toegevoegd. De resultaten van de extra onderzoeken hebben niet geleid tot aanpassing van het op 18 december 2019 vastgestelde peilbesluit Langbroekerwetering (2008), landgoed Kolland (2019). De peilen uit het herstelbesluit (peilbesluit Langbroekerwetering, Landgoed Kolland 2022) zijn hetzelfde als de peilen uit 2019.

In deze wijziging zijn alleen de veranderingen opgenomen ten opzichte van het peilbesluit uit 2008. De overige uitgangspunten van de wijziging blijven hetzelfde als het de uitgangspunten zoals opgenomen in het Peilbesluit Langbroekerwetering uit 2008

1.1 Waaruit bestaat het peilbesluit?

Deze wijziging bestaat uit drie onderdelen: de peilbesluittekst (regeling), de bestuurskaart (waterhuishoudkundige inrichtingskaart) en deze korte toelichting.

De officiële **peilbesluittekst**, geeft een overzicht per peilgebied welk waterpeil en peilbeheer gehanteerd gaat worden. Alleen de veranderingen t.o.v. het peilbesluit uit 2008 zijn hierin opgenomen. De overige uitgangspunten t.o.v. het peilbesluit uit 2008 wijzigen niet.

De **waterhuishoudkundige inrichtingskaart** hoort bij het peilbesluit en geeft een ruimtelijk overzicht van de peilgebieden, waterpeilen en het peilbeheer. Op de kaart zijn ook de belangrijkste watergangen, peil regulerende kunstwerken (stuwen, gemalen, inlaten) en peilschalen opgenomen.

In deze **toelichting**, vindt u op welke manier de nieuwe peilen tot stand zijn gekomen en op welke manier Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden het peilbeheer de komende jaren gaat uitvoeren.

2. Het plangebied in vogelvlucht

Landgoed Kolland ligt in het stroomgebied van de Kromme Rijn in de gemeente Utrechtse Heuvelrug. Het Landgoed is ca. 118 ha groot en ligt circa 2 km ten westen van Amerongen tussen de winterdijk van de Nederrijn aan de zuidoost zijde en de Amerongerwetering aan de noordwest zijde. Aan de zuidkant wordt het gebied begrensd door de Lekdijk, aan de oostkant ligt het landgoed Zuylestein.

2.1 Waterhuishouding

Het plangebied ligt op de overgang van een vrij afwaterend systeem vanuit de Heuvelrug, waarbij watergangen in een deel van het jaar droog vallen. Als het regent wordt het water afgevoerd via greppels en sloten naar de Amerongerwetering die in onderhoud is van het waterschap.

Doordat er geen mogelijkheid bestaat om water van buiten het plangebied aan te voeren, kunnen de waterstanden onder droge omstandigheden lager worden dan de streefpeilen (bovenpeil). Deze streefpeilen kunnen dus niet worden gegarandeerd. Bij voldoende water worden de vastgestelde waterpeilen in de landbouwgebieden gehanteerd.

2.2 Waarom een wijziging van het peilbesluit

Op 18 juni 2008 heeft het algemeen bestuur van het waterschap watergebiedsplan Langbroekerwetering, inclusief het peilbesluit voor dit gebied vastgesteld. In het watergebiedsplan zijn diverse maatregelen beschreven om een meer robuust en duurzaam watersysteem te realiseren. Één van die maatregelen is de bestrijding van de verdroging op landgoed Kolland.

In 2013 hebben provincie en waterschap afspraken gemaakt over de bestrijding van de verdroging binnen natuurgebieden, waaronder het Natura2000 gebied Kolland. Er is een hydrologisch herstelplan voor Kolland gemaakt. Dit hydrologisch herstelplan is integraal overgenomen in de Natura 2000 gebiedsanalyse voor het programma aanpak Stikstof (PAS) Kolland/Overlangbroek (2017).

In 2016 heeft de provincie het waterschap verzocht om de vereiste maatregelen binnen landgoed Kolland uit te voeren. En de peilen in te stellen zoals nodig voor de gewenste hydrologische situatie. De werkzaamheden voor herinrichting van het gebied zijn in het voorjaar van 2018 afgerond. Zo is er een scheiding aangebracht tussen de natuurgebieden en de agrarische percelen om de peilen zo de peilen te kunnen afstemmen op de verschillende functies. Om de verschillende peilen in de nieuw ingerichte gebieden, in te kunnen stellen dient er een peilbesluit te worden opgesteld die vervolgens door het Algemeen Bestuur van het waterschap moet worden vastgesteld.

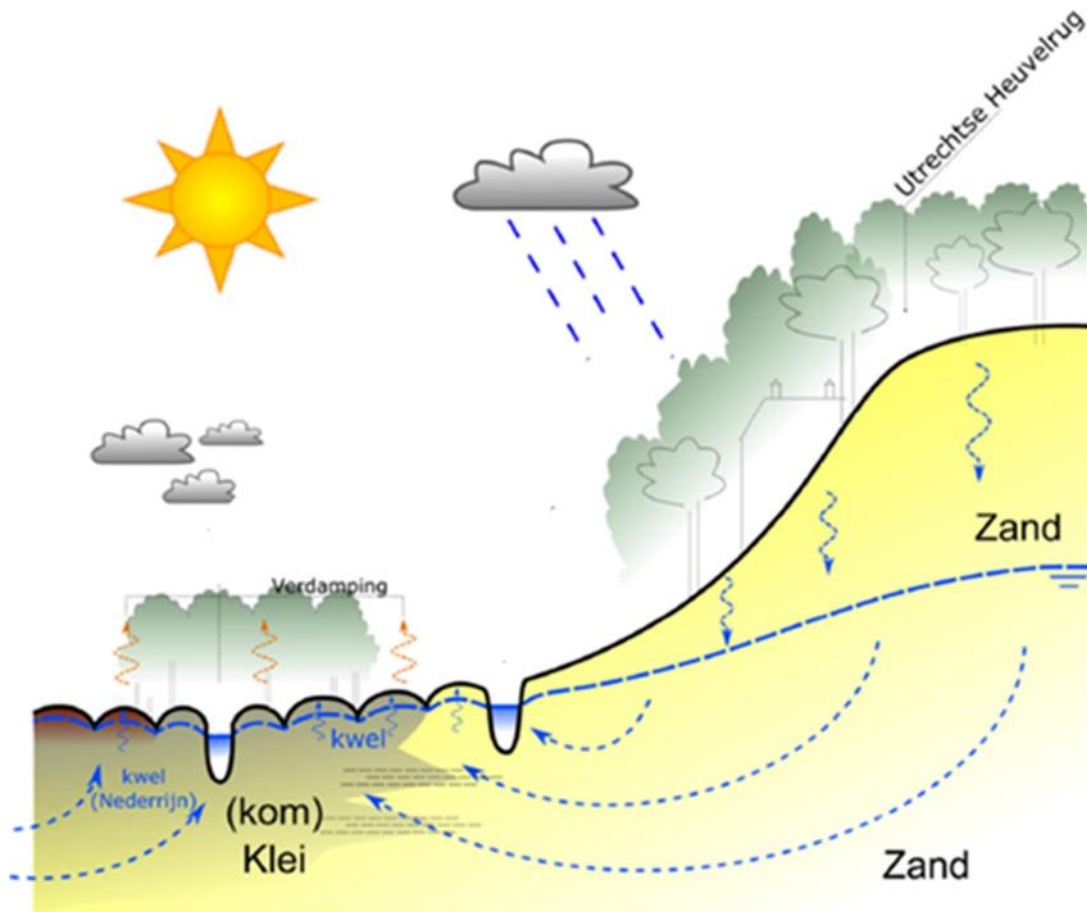
Overzichtskartaalje van het gebied

2.3 Bodemopbouw

Het landgoed ligt op de overgang van de hoger gelegen zandgronden van de Utrechtse heuvelrug naar het komkleigebied van de Kromme Rijn. Kolland ligt deels in de kom van zware klei. Een ander deel ligt op een oeverwal met zavel. In noordoostelijke richting naar de Utrechtse Heuvelrug liggen bodems van zavel en lichtere klei waar het zand dicht onder het maaiveld zit.

2.4 Infiltratie en kwel

Landgoed Kolland heeft met twee grondwaterstromingen te maken. Er komt een grondwaterstroming vanuit de Utrechtse Heuvelrug die (zuid)westwaarts gericht is. Neerslag dat infiltreert door een goed doorlatend zandpakket op de Utrechtse Heuvelrug, treedt voor een deel uit aan de voet van de Utrechtse Heuvelrug waaronder in het plangebied. De tweede grondwaterstroom is afkomstig van de Neder-Rijn. Deze stroom komt onder de dijk door het plangebied binnen. Deze grondwaterstromen zorgen ervoor dat de kweldruk in het gebied groot is.

Schematische weergave van de ligging van de watergangen, de bodemopbouw en de werking van kwel en wegzijging in het gebied.

3. In samenwerking met het gebied

De voorgestelde peilen zijn besproken tijdens een gebiedsbijeenkomst. Voor deze gebiedsbijeenkomst zijn alle belanghebbende in het gebied uitgenodigd.

Totaal zijn er dertien uitnodigingen verzonden. Dit betreffen vier belanghebbenden die geen percelen op het landgoed zelf in gebruik hebben, maar wel aanliggende percelen hebben. Zij hebben geen gebruik gemaakt van de uitnodiging. Zes pachters/gebruikers van percelen op het landgoed zelf. Hiervan zijn vier belanghebbenden daadwerkelijk aanwezig geweest. Eén belanghebbenden heeft zijn mening per brief toegelicht en één heeft zich afgemeld. Het waterschap heeft hen aangeboden om alsnog mondeling een toelichting op het voorstel te geven.

Verder waren de landgoedeigenaar en een vertegenwoordiger van het 't Schoutenhuis (rentmeester kantoor) aanwezig. Het voorstel is ook ambtelijk besproken met de provincie Utrecht.

Bovenstaande belanghebbenden zijn van de vervolprocedure ook op de hoogte gehouden.

4. Het watersysteem

4.1 Inrichting watersysteem vigerend peilbesluit

In de kaart hieronder is de in 2008 vastgelegde waterhuishoudkundige situatie weergegeven en de peilen die in het peilbesluit van 2008 zijn opgenomen. De paarse lijnen zijn de peilgebiedsgrenzen, de blauwe pijlen geven de stromingsrichting van het water aan. Voor het gehele gebied werd een bovenpeil gehanteerd van 3,83m +NAP. Een bovenpeil wordt gehanteerd in gebieden zonder mogelijkheid van wateraanvoer. Het water wordt afgevoerd als het bovenpeil is bereikt. Het vastgesteld peil van N.A.P. + 3,83m is sindsdien gehanteerd ter plaatse van de stuw langs de Amerongerwertering / Gooijerdijk. Deze waterstand is voor het overgrote deel niet het feitelijke peil. Door het verhang (de oploop van het maaiveld), de (destijds) beperkte afvoercapaciteit van de aanwezigheid van peilgerulerende dammen was de in de praktijk plaatselijk tot ruim 1 meter hoger.

Kaart waarop te zien is hoe de inrichting van het watersysteem is zoals deze in het vigerend peilbesluit is opgenomen.

4.2 Inrichting watersysteem na uitvoering projectplan

In de winterperiode 2017/2018 is het projectplan “Aanleg waterstaatswerken landgoed Kolland” uitgevoerd. Het projectplan is opgesteld met als doel om in de Natura 2000 gebieden te isoleren van het omringende landbouwgebied. Hierdoor kan het peilbeheer optimaal worden afgestemd op het behoud van de waardevolle Essenhakhout-stoven. De afwatering van de agrarische percelen werd door de maatregelen uit het projectplan ook verbeterd. Met name de afvoer van overtollig water is sterk verbeterd. Het gebied was voorheen één groot peilgebied, waarvoor één peil werd gehanteerd. Na uitvoering van het projectplan bestaat het gebied uit vijf verschillende peilgebieden waarbij het peil is afgestemd op de functie, bodem en landgebruik.

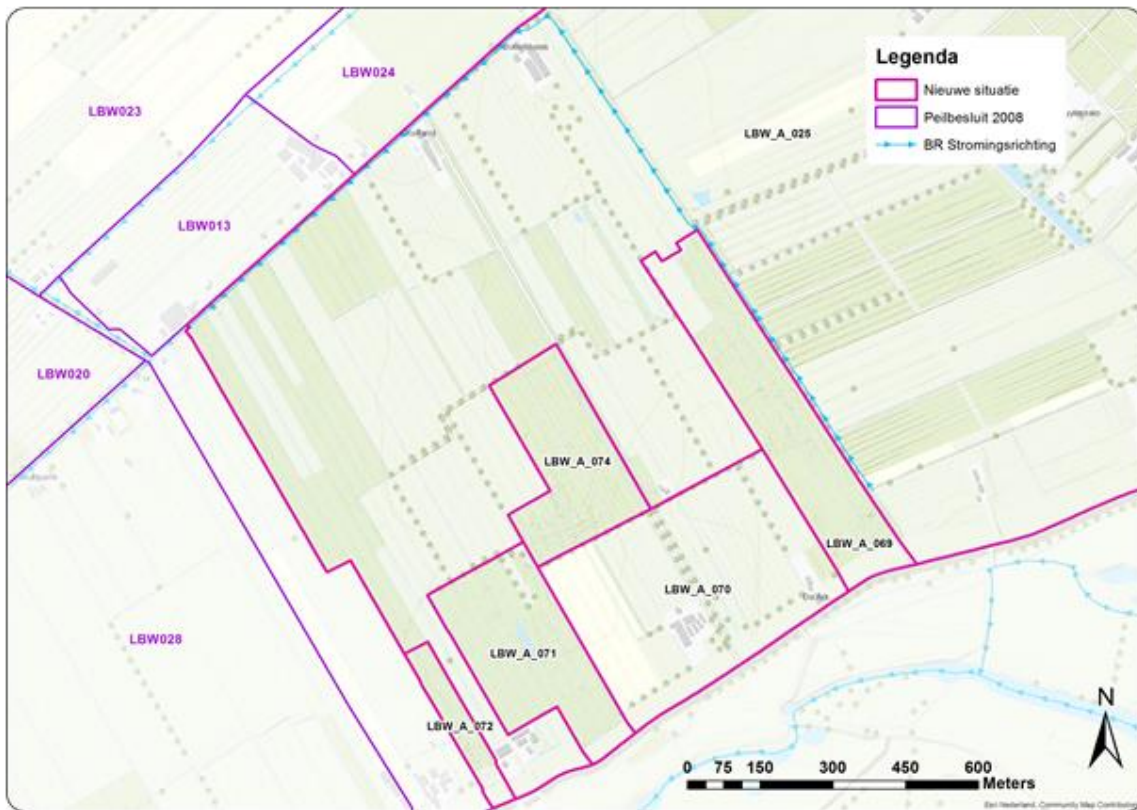
Voor het instellen van de vereiste waterstanden binnen de drie begrensde Natura 2000 gebieden zijn stuwen geplaatst. Met deze stuwen wordt een natuurlijk peilbeheer gevoerd in alle sloten die van invloed zijn op het habitatype. In de winter zijn de waterpeilen hoog en in de zomer laag.

Om de waterstanden in het agrarisch gebied goed te kunnen regelen zijn twee stuwen geplaatst. Hier wordt een agrarisch peilbeheer ingesteld met een zomerbovenpeil en een winterbovenpeil dat lager is dan het zomerbovenpeil.

Een peilbeheer met een bovengrens (bovenpeil) en zonder ondergrens wordt gehanteerd in gebieden waar geen wateraanvoer mogelijk is (flanken Heuvelrug) of waar wateraanvoer niet gewenst is (natuurgebieden).

4.3 Verondiepen van sloten en greppels

Een effectieve maatregel om verdroging van een (natuur) gebied tegen te gaan is het verondiepen van watergangen die te snel kwelwater afvoeren. In het plangebied zijn om deze reden watergangen verbreed en verondiept. De watergang voert dan geen kwelwater meer af, alleen regenwater bij veel neerslag. De kwel blijft in het gebied en komt dan in de wortelzone van de planten.

Kaart waarop de herindeling van het watersysteem is weergegeven na uitvoering van het projectplan

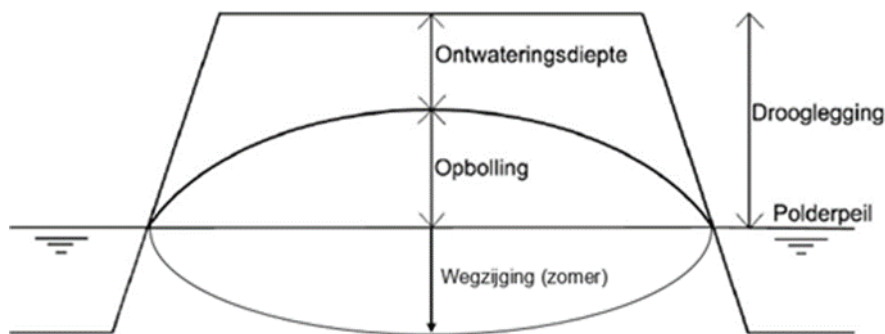
5. Uitvoering analyses: drooglegging

5.1 Uitvoeren van analyses

Kenmerkend voor het gebied is de verweving van landbouwkundig gebruik en natuur (natura2000). Daarnaast kenmerkt het gebied zich door de relatief grote hoogte verschillen. Bij het uitvoeren van de analyses een onderverdeling gemaakt in natuurpercelen en landbouwpercelen.

5.2 Toetsing waterpeil landbouwgebieden

Bij het bepalen van het gewenste peil voor agrarische percelen wordt er gekeken naar de gemiddelde drooglegging t.o.v. het maaiveld. De gewenste drooglegging in een gebied is afhankelijk van het type landgebruik en van de grondsoort in dat gebied. Zie hiervoor de tabel met droogleggingsnormen. De mate van opbolling en dus de ontwateringsdiepte is afhankelijk van de grondsoort. Zowel de ontwateringsdiepte (afstand van maaiveld tot grondwater) als de drooglegging (afstand van maaiveld tot slootpeil) zijn belangrijke indicatoren voor de relatie tussen de waterhuishoudkundige situatie en het landgebruik (zie onderstaand figuur).

Afbeelding: Schematische weergave van wat ontwateringsdiepte is en wat drooglegging is.

De gewenste drooglegging in een gebied is afhankelijk van het type landgebruik en van de grondsoort in dat gebied. Deze droogleggingsnormen (conform beleidsnota peilbeheer 2011) voor verschillende grondsoorten en verschillende vormen van landgebruik zijn in onderstaande tabel weergegeven

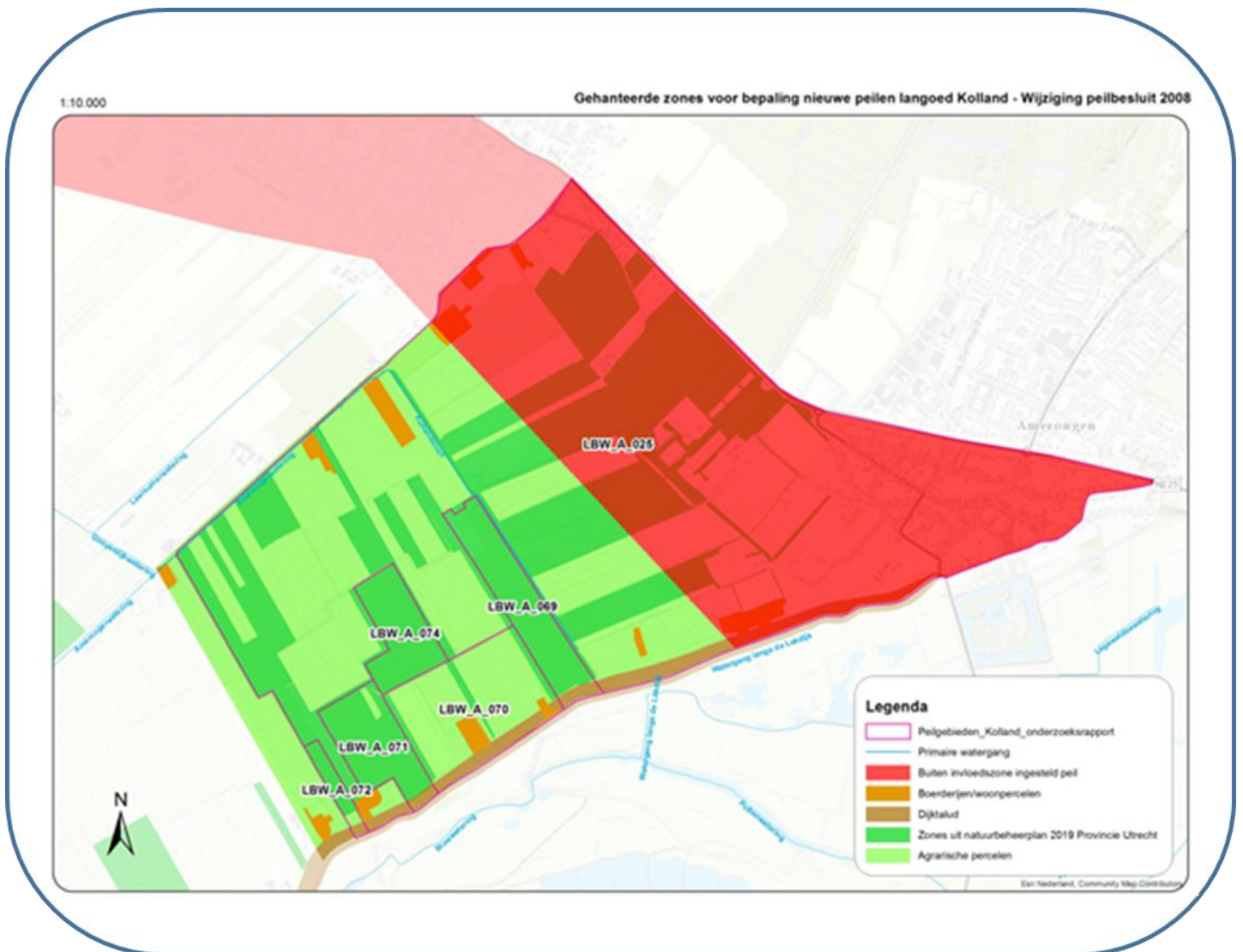
Grondsoort	Drooglegging in cm voor landbouw
Klei	70-100
Klei op Veen	60-80
Veen	50
Zand	50-80

Tabel met droogleggingsnormen HDSR uit beleidsnota peilbeheer 2011

5.3 Bepalen gemiddelde maaiveldhoogte

Om een uitspraak te kunnen doen over de optimale waterstand is het van belang om te weten wat de hoogte van het maaiveld is en wat de grondsoort is. Hierbij wordt voor de beoordeling van de waterpeilen uitgegaan van de meest actuele basisinformatie. Dit zijn onder meer de bodemkaart van de Provincie Utrecht en de maaiveldhoogtekaart AHN3. Voor dit peilbesluit heeft er op het hoogtebestand een extra filtering plaatsgevonden van delen waarvan het niet wenselijk is dat deze bij de berekening van het peil worden meegenomen. Op deze manier wordt het peil zo goed mogelijk afgestemd op de agrarische functie. Voor berekening van het peilgebied langs de Amerongerwetering is de Kollandsloot aangehouden als filteringsgrens. Het gebied ten noorden van deze Kollandsloot loopt zodanig op dat er een onevenredige verhouding zou ontstaan tussen de hoog- en laaggelegen percelen en de berekende peilen.

Een overzicht van de gebieden die uit de berekening van de maaiveldhoogte zijn gefilterd, is weergegeven in de afbeelding hieronder. Voor het bepalen van de mediane maaiveldhoogte van agrarische percelen zijn de volgende hoger gelegen gebieden eruit gelaten: woonpercelen (oranje weergegeven in de kaart), natuurgebieden (donker groen) dit is inclusief de stroken die zijn afgewaardeerd, waterkeringen (bruin). Daarnaast is onderzocht tot waar de invloed van het kunstmatig sturen (door stuwen en dammen) van het oppervlaktewaterpeil op het grondwaterpeil reikt in hellende delen van het plangebied. Dit betreffen uitsluitend zones die dicht tegen de heuvelrug aanliggen (rood). In het overige gebied heeft het oppervlaktewaterpeil wel een invloed op het grondwaterpeil. Sowieso is de reikwijdte van het oppervlaktewaterpeil op het grondwaterpeil in kleigebieden beperkt.

Afbeelding waarop is aangegeven welke gebieden wel en welke niet zijn meegenomen in bepaling van de maaiveldhoogte

Voor het bepalen van de maaiveldhoogte per peilgebied is voor dit peilbesluit gebruik gemaakt van een mediane waardebepaling. De mediaan is het middelste getal van alle maaiveldhoogtes als je die getallen op volgorde zet. Je kan dus zeggen dat 50% van de hoogtes onder de mediaan en 50% boven de mediaan bevinden. Bij berekening van de mediane maaiveldhoogte is gebruik gemaakt van het AHN3 met gridcellen op een resolutie van 5x5 meter.

5.4 Afweging peilvoorstel agrarische peilgebied LBW_A_070

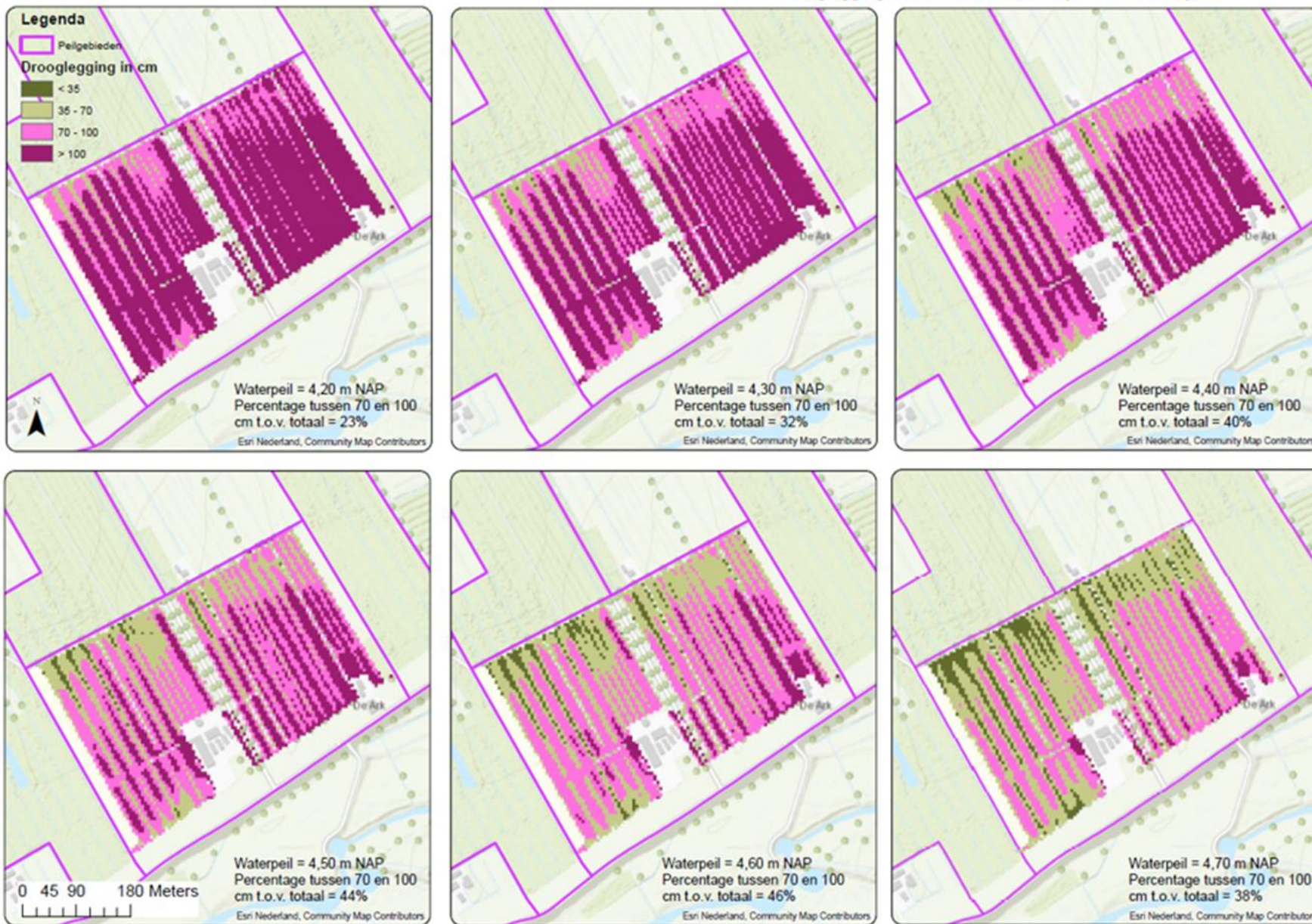
In het overzicht op de volgende bladzijde is de drooglegging in peilgebied LBW_A_070 bij verschillende waterpeilen weergegeven. Op de kaarten is te zien welke delen van de percelen een drooglegging tussen 0,70 en 1,00 m hebben en welke delen van percelen buiten dit bereik vallen.

Aan de hand van de berekende resultaten blijkt dat bij een peil van 4,60m +NAP de oppervlakte met een drooglegging tussen 0,7m en 1,00m het grootst is. Een hoger of lager peil resulteert in een kleinere oppervlakte met een wenselijke drooglegging.

Er is ook gekeken naar de gemiddelde drooglegging t.o.v. het maaiveld. De mediane maaiveldhoogte van dit gebied is 5,36 m +NAP. Een drooglegging van maximaal 1,00 m betekent een oppervlaktewaterpeil van 4,36m +NAP (winterpeil). Het is in agrarische gebieden gebruikelijk om in de zomer een hoger peil aan te houden (circa 20cm). Dit betekent een zomerpeil van 4,56 m +NAP, wat overeenkomt met de uitkomsten uit de analyse voor een zo groot mogelijk oppervlak dat voldoet aan de droogleggingsnorm. De voorgestelde peilen zullen worden afgerond naar zomer/winter (boven) peil van 4,55/4,35 m +NAP.

1:5.500

Drooglegging tussen 70 en 100 cm bij verschillende peilen

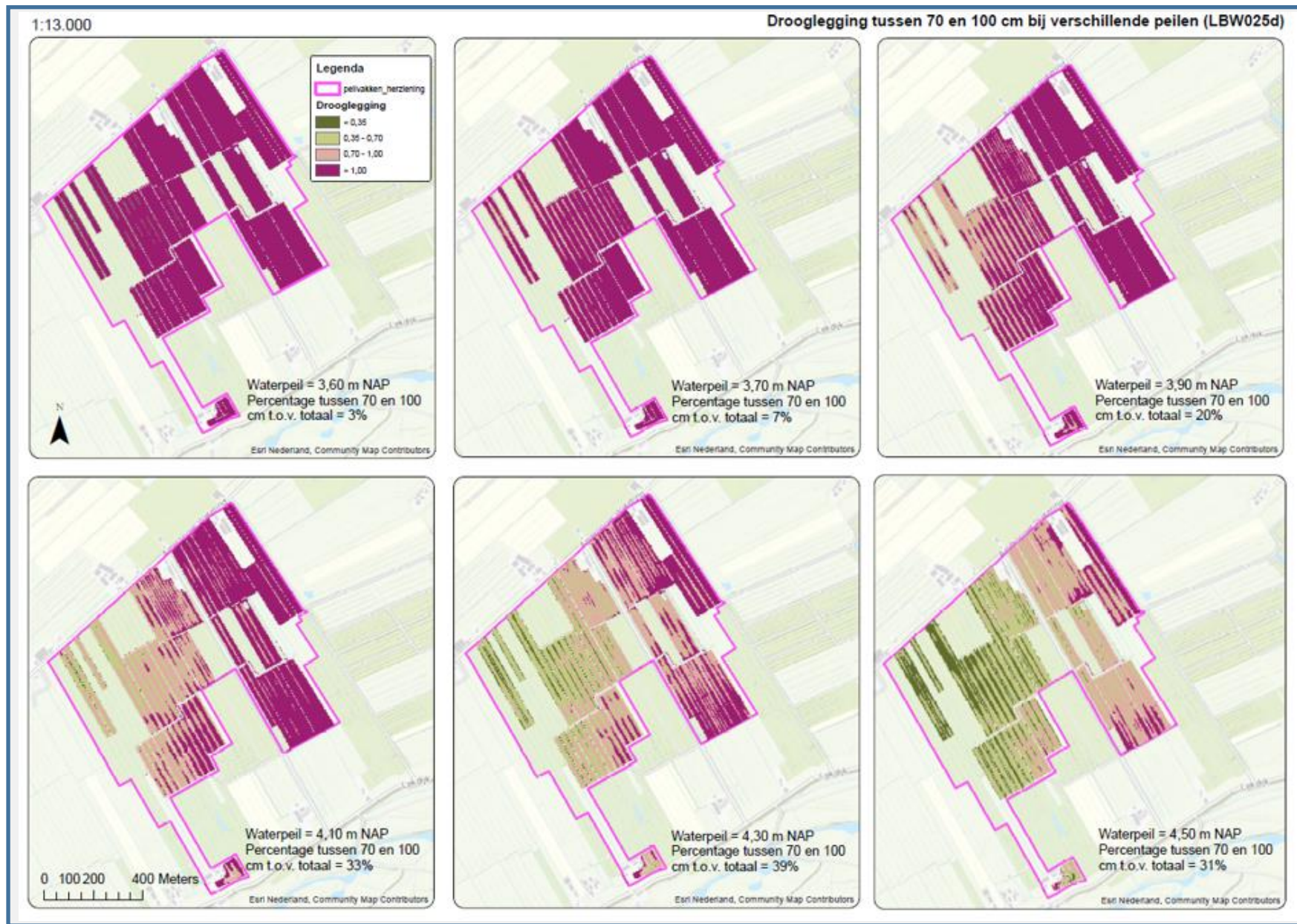
Afbeelding waarop, met behulp van verschillende kleuren, is aangegeven wat de berekende drooglegging is bij een bepaald peil in peilgebied LBW_A_070

5.5 Afweging peilvoorstel agrarische peilgebied LBW_A_025

Voor dit peilgebied blijkt dat bij een peil tussen de 4,30 en 4,40 m +NAP het grootste deel van het peilgebied een drooglegging heeft die valt binnen de normen van 0,70 – 1,00 m. Vanwege de grote hoogteverschillen in dit gebied is het niet wenselijk om het peil alleen op basis van de grootste oppervlakte te baseren.

Metingen hebben uitgewezen dat het maaiveldhoogteverloop en het bodemhoogteverloop in de watergangen ca. 0,35 m is. Dit verloop is ook aanwezig in de oppervlaktewaterstanden. Bij een peil tussen 4,30 en 4,40 m +NAP zijn er lage delen die een zeer geringe drooglegging overhouden, wat onwenselijk is. Daarom is er voor dit gebied gekeken naar de combinatie van drooglegging en maaiveldhoogte- slootbodemplaatverloop in dit peilgebied (circa 0,35m).

Bij een mediane hoogte van 5,15 +NAP met een gemiddelde drooglegging van 0,90m en een correctie van 0,35m in verband met maaiveldverloop, volgt een winterpeil van 3,90 m +NAP en een zomerpeil van 4,10 m +NAP. Dit komt overeen met de eerder berekende wenselijke drooglegging tussen 0,7 – 1,00 m.

Afbeelding waarop, met behulp van verschillende kleuren, is aangegeven wat de berekende drooglegging is bij een bepaald peil in peilgebied LBW_A_025

5.6 Toetsing waterpeil natuurgebieden

Het gebied Kolland was één groot peilgebied waarbij een bovenpeil werd gehanteerd van 3,83 m + NAP bij de stuw in de Amerongerwetering. Deze waterstand is voor het overgrote deel van het gebied niet het feitelijke peil. Door het verhang (de oploop van het maaiveld) en de (destijds) beperkte afvoercapaciteit door de aanwezigheid van peilregulerende dammen, was het peil in de praktijk plaatselijk tot ruim 1 meter hoger. Het watersysteem binnen de natuurgebieden werd door gronddammen op een hoger peil gehouden. Een groot nadeel was dat hierdoor (zuur) regenwater niet werd afgevoerd en dit ophopende regenwater de (kalkrijke) kwel wegdrukte.

Ter voorkoming van verdroging van het Natura-2000 gebied, zijn deze gebieden geïsoleerd van het omringende landbouwgebied door er aparte peilgebieden van te maken. Binnen deze geïsoleerde natuurgebieden wordt het schone (kwel) water niet direct afgevoerd, maar vastgehouden. Het (boven)peil is afgestemd op de hydrologische randvoorwaarden van de aanwezige natuurdoeltype(n). In deze gebieden wordt geen water aangevoerd om de waterkwaliteit te beschermen. Het waterbeheer binnen deze gebieden zijn uitgevoerd conform het hydrologisch herstelplan dat voor landgoed Kolland is opgesteld. Dit plan is integraal overgenomen in de Natura 2000 gebiedsanalyse voor het Programma Aanpak Stikstof (PAS) Kolland/Overlangbroek (2017) en is daardoor wettelijk vastgelegd. Het waterschap ziet er op toe dat deze afspraken vallen binnen de bandbreedte die in het peilbesluit wordt vastgesteld. Voor de omliggende perceelsslotsen wordt, met uitzondering van de sloten langs enkele Natura 2000 gebieden, een agrarisch peil gehanteerd.

Om de effecten van de nieuwe peilen op de nieuw ingerichte peilgebieden met een natuurfunctie te kunnen bepalen, zijn met een grondwatermodel berekeningen uitgevoerd. De effecten op de grondwaterstand zijn doorgerekend met het geoptimaliseerde Hydromedah grondwatermodel voor de Langbroekerwetering (Arcadis, 2012). Dit model is in het kader van de studie naar antiverdrogingsmaatregelen voor Kolland in 2014 door Arcadis verder gedetailleerd voor het landgoed. De uitkomsten van de studie uit 2014 zijn gebruikt om het inrichtingsontwerp verder aan te scherpen en om de effecten van de maatregelen op de landbouwpercelen te berekenen.

Afbeelding waarop is aangegeven wat het effect is op de grondwaterstand in en rond de natuurgebieden van genomen maatregelen op de grondwaterstand bij een gemiddelde voorjaars (GVG) situatie

5.7 Conclusie verandering grondwaterstanden

Uitkomst van de modelberekeningen is dat in alle seizoenen de grondwaterstand in de Natura 2000-gebieden hoger wordt. Dit zal naar verwachting positieve effecten op de natuur hebben. De berekeningen laten zien dat de uit te voeren maatregelen effect hebben op de grondwaterstanden in de landbouwpercelen die grenzen aan de Natura 2000 percelen. Het berekende effect op de gemiddelde hoogste grondwaterstand (GHG) en gemiddelde voorjaargrondwaterstand reikt minder ver het perceel in dan de effecten op de gemiddelde laagste grondwaterstand GLG. De verhoging van de GLG zal naar verwachting geen negatief effect hebben op de grasopbrengst op de landbouwpercelen. Op een aantal stroken langs de Natura 2000 gebieden kan met name in het voorjaar enige natschade optreden. Deze stroken zijn inmiddels afgewaardeerd en gewijzigd in het bestemmingsplan. Provincie Utrecht heeft hiervoor de landgoed eigenaar gecompenseerd door het aanbieden van andere agrarische percelen. Als er sprake is van schade -door de ingestelde waterpeilen voor landbouw percelen- die niet onder het normaal maatschappelijk risico valt, en voor zover die niet anderszins is verzekerd, kan een belanghebbende een verzoek tot nadeelcompensatie indienen bij het waterschap.

6. Het peilbesluit

De laatste stap in het peilbesluitproces is het voorstellen van oppervlaktewaterpeilen op basis van de uitgevoerde analyses.

6.1 Peilen het oppervlaktewater

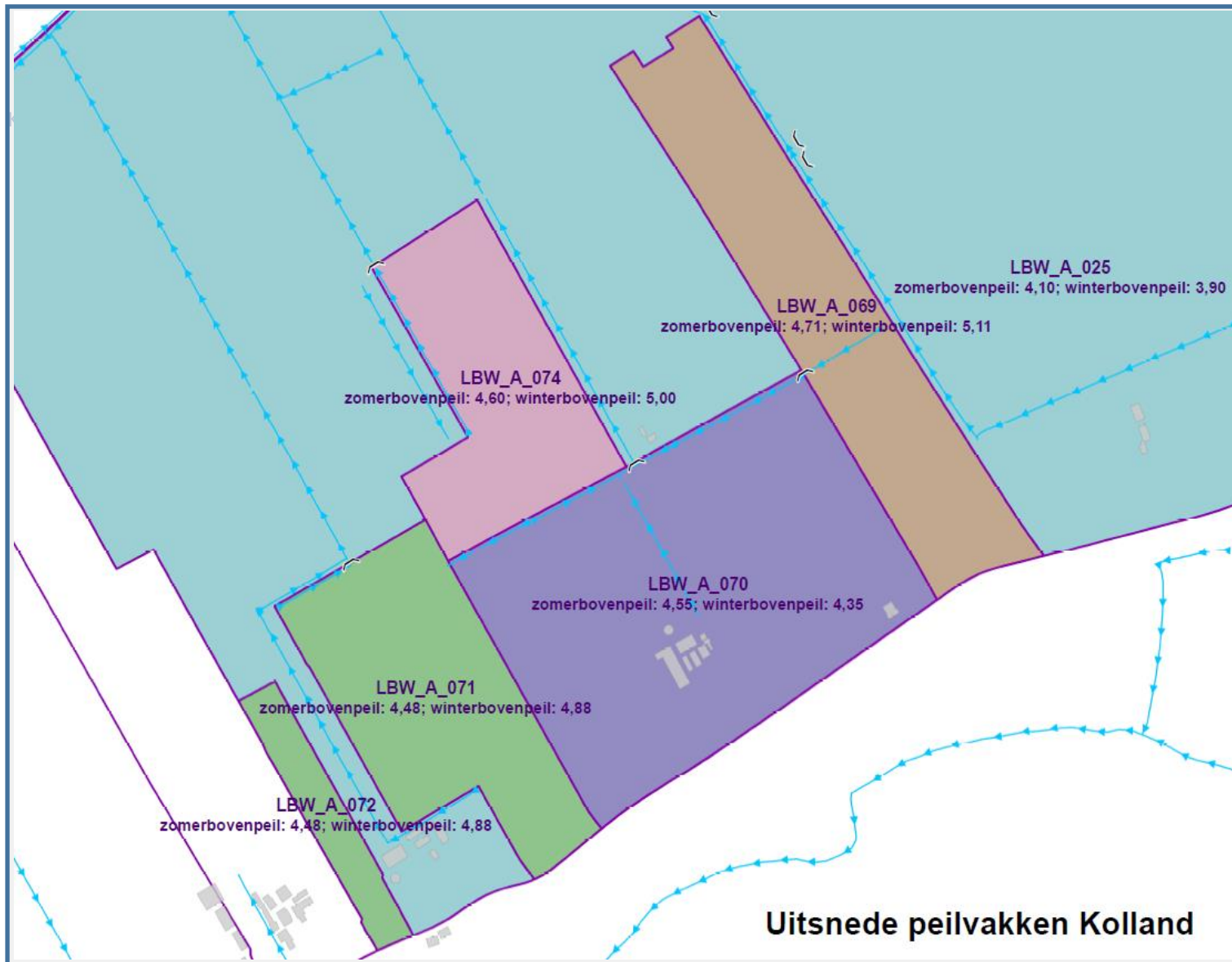
Het peilbesluit bestaat uit 5 nieuwe peilgebieden. De wijzigingen van oppervlaktewaterpeilen voor deze peilgebieden zijn als volgt:

- In alle vijf de peilgebieden wordt een nieuw peil voorgesteld.
- Voor 3 peilgebieden (natuur) wordt een flexibel peil voorgesteld. met een zomer- en een (hoger) winterbovenpeil. Water zal worden afgevoerd indien het waterpeil hoger is dan het (zomer-, winter-) bovenpeil. Wateraanvoer in deze gebieden is niet mogelijk of niet gewenst.
- Voor 2 gebieden (landbouw) wordt een flexibel peilbeheer voorgesteld met een zomer- en winterbovenpeil. Water zal worden afgevoerd indien het waterpeil hoger is dan het (zomer-, winter-) bovenpeil. Wateraanvoer in deze gebieden is niet mogelijk.

Het ontwerp van het peilbesluit is voorgelegd aan belanghebbenden in het gebied. Bij het vaststellen van de waterpeilen is een belangenafweging gemaakt. Rekening is gehouden met het beleid van het waterschap voor wat betreft droogleggingsnorm in agrarische gebieden en de voor Natura 2000 gebied geldende regel dat er geen significante verslechtering van de situatie mag plaatsvinden.

Om de effecten van peilverlaging op de grondwaterstand in naastliggende natuurpercelen te berekenen is het voorstel doorgerekend met de uitgangspunten vanuit het hydrologisch herstelplan wat voor landgoed Kolland is opgesteld.

Op de kaart hieronder is te zien hoe de verschillende peilgebieden zijn ingedeeld en welke peilen voor deze gebieden zijn voorgesteld.

Overzichtsk kaart met daarop aangegeven nieuw gebiedsindeling en peilen

7. Peilbeheer

7.1 Peilverloop in watergangen

Binnen peilgebieden is er altijd een klein peilverschil. Dit is ook nodig om het water te laten stromen. Omdat peilgebied LBW_A_25 het maaiveld flink oploopt, vindt er veel opstuwing plaats. Voor dit peilgebied wordt het stuwpeil (laagste deel) daarom evenredig naar beneden bijgesteld.

7.2 Geen wateraanvoer

Doordat er geen mogelijkheid is om water van buiten landgoed Kolland aan te voeren, kunnen de waterstanden onder droge omstandigheden lager worden dan de streefpeilen. De streefpeilen kunnen dus niet altijd worden gegarandeerd. Bij voldoende water worden de vastgestelde waterpeilen in de landbouwgebieden gehanteerd.

Door herinrichting van het plangebied is de stromingsrichting van de watergang langs LBW_A_070 aangepast. De watergang is verbreed, het bodemverloop is aangepast en de stuw is verplaatst. Door deze maatregelen is de afwatering verbeterd ten opzichte van de oude situatie. De opstuwing in de huidige situatie bedraagt zo'n 4cm per kilometer, oftewel 2cm per 400m (afgerond).

7.3 Overgang (boven)zomer- (boven)winterpeil

De overgang van zomer- naar winterpeil en van winter- naar zomerpeil zal, al naar gelang de weersomstandigheden en het verloop van de grondwaterstanden in het algemeen en naar het oordeel van het waterschap, plaatsvinden in de periode:

- zomer- naar winterpeil: september tot en met november;
- winter- naar zomerpeil; april tot en met juni.

7.4 Beheermarge

Beheermarges in dagelijks peilbeheer: de beheermarge is de toegestane afwijking ten opzichte van het aangegeven vaste peil of zomer- en winterpeil. Dit bedraagt onder normale omstandigheden 5 cm boven het voorgestelde peil en 5 cm eronder.

7.5 Anticiperen op veel regen of droogte

In uitzonderlijke situaties, zoals bij veel regen en bij droogte, kan worden afgeweken van de vastgestelde beheermarge. Dit geeft de mogelijkheid om actief met het oppervlaktewaterpeil te sturen.

Voor deze vorm van sturing maakt het waterschap sinds april 2019 gebruik van het beslissingsondersteunend systeem Vidente. Met behulp van een combinatie van weersverwachtingen, hydrologische modellen en satellietdata kan een hydrologisch inzicht worden verkregen waar extreme regenval tot problemen kan leiden. Waardoor het waterschap minder snel voor verrassingen komt te staan en sneller zichtbaar is waar eventuele maatregelen genomen moeten worden.

7.6 Bodem en grondwaterstanden

Kenmerkend voor het plangebied zijn de zanderige heuvelrug en de zware kleigronden. In de kleigronden is het vocht leverend vermogen hoog en gras groeit er goed. De voornaamste beperking van de grond is de draagkracht onder natte omstandigheden. Als de klei nat is, zwelt deze op en is dan matig tot slecht waterdoorlatend.

Hierdoor reageren de grondwaterstanden langzaam en zeer beperkt op aanpassing van de oppervlaktewaterpeilen. De grondwaterstanden reageren vooral op neerslag en verdamping.

Voor agrarisch gebruik geldt dat het belangrijk is om verdichting van de bodem te voorkomen en om, tijdens natte perioden wanneer de bodem verzadigd is, het water zo snel als redelijkerwijs mogelijk is af te voeren. Dat gaat beter als greppels en sloten open gehouden worden door ze voldoende te onderhouden. Hetzelfde geldt voor duikers. Onder natte omstandigheden en met veel neerslag in het vooruitzicht kan het waterschap binnen de beheermarge het peil in de hoofdwatgangen tijdelijk extra verlagen.

8 Effecten van het peilvoorstel

In de afweging voor de peilen kijkt het waterschap ook naar mogelijke effecten van het peil op de omgeving zoals archeologie, cultuurhistorie en bebouwing en op de opgaven schoon en gezond water, voldoende water en waterveiligheid en broeikasgasemissies.

8.1 Natuur

Voor de natuurgebieden is het waterbeheer binnen deze gebieden optimaal uitgevoerd conform het hydrologisch herstelplan wat voor landgoed Kolland is opgesteld. Dit plan is in samenwerking met Bosgroep Midden Nederland, de provincie en Kolland BV (2014) opgesteld en integraal overgenomen in de Natura 2000 gebiedsanalyse voor het Programma Aanpak Stikstof (PAS) Kolland/Overlangbroek (2017) en is daardoor wettelijk vastgelegd. De voorgestelde wijziging voor peilverlaging landbouwgebied LBW_A_070 op de Gemiddelde Voorjaars Grondwaterstand (GVG) in aangrenzende natuurpercelen is niet significant (3cm) ten op zichte van het voorstel uit 2017.

8.2 Landbouw

Binnen de landbouwgebieden worden peilen ingesteld die optimaal zijn afgestemd op het landbouwkundig gebruik. De voorgestelde waterstanden resulteren in een drooglegging die voor een zo groot mogelijke oppervlakte optimaal is. De gehanteerde droogleggingsnorm is de norm die is vastgesteld in de nota peilbesluiten. Op een aantal stroken langs de Natura 2000 gebieden kan met name in het voorjaar enige natschade optreden door de voorgestelde peilen in de natuurgebieden. Deze stroken zijn inmiddels afgewaardeerd en gewijzigd in het bestemmingsplan. Provincie Utrecht heeft hiervoor de landgoed eigenaar gecompenseerd door het aanbieden van andere agrarische percelen. De overwegingen die de Rechtbank heeft meegegeven zijn bij afweging van de landbouwpeilen meegenomen. Met de nieuw voorgestelde peilen voor peilgebied LBW_A_070 wordt tegemoet gekomen aan het ingestelde beroep op de herziening uit 2017.

Daarnaast is er aanvullend onderzoek uitgevoerd naar de effecten van het peilbesluit op de aanliggende agrarische percelen van dit peilgebied. De resultaten hiervan laten zien dat bij een gemiddelde situatie er geen knelpunten in het watersysteem ontstaan. Als er een extreme situatie ontstaat (die gemiddeld 1x per 10 jaar voor komt), stroomt er geen water vanuit de sloot het land op. Onderzoek naar het effect van de voorgestelde peilen op een nabijgelegen gierkelder wijst uit dat een negatief effect kan worden uitgesloten. Er is ter plaatse van deze kelder geen effect merkbaar door instellen van de peilen, dus een eventueel risico op opdrijven van de gierkelder door dit peilbesluit is niet aan de orde.

8.3 Archeologie, cultuurhistorie en bebouwing

De overheersende bodemgesteldheid voor dit peilgebied is klei. Panden gebouwd voor 1970 kunnen kwetsbaar zijn, vooral daar waar de draagkracht van de bodem beperkt is. In het plangebied staan twee agrarische

gebouwen welke een rijksmonument zijn. Het rijksmonument aan de Lekdijk nummer 2 is gesitueerd in een peilgebied waar het peil wordt verlaagd. Omdat in dit gebied, ook in de oude situatie, geen wateraanvoer kan plaatsvinden, is het niet mogelijk een om bepaald minimum peil te garanderen. Er wordt hier dus geen onderpeil gehanteerd, wat inhoudt dat de watergang in een droge periode droog kan vallen. Naar verwachting is er dan ook geen effect op de Gemiddeld Laagste Grondwaterstand (GLG). In de praktijk zal er geen achteruitgang zijn van de omstandigheden door een eventuele peilaanpassing.

8.4 Schoon en gezond water

Door herinrichting van het gebied is een hydrologische scheiding aangebracht tussen de een agrarische functie waarbinnen natuurpercelen en de percelen met beide functies van een passend waterpeil kunnen worden voorzien. Er zijn maatregelen in de natuurgebieden uitgevoerd om het kwelwater met zijn bijzondere samenstelling niet af te voeren, maar vast te houden in het gebied. Dit kwelwater blijft hierdoor beschikbaar voor de unieke vegetatie. De maatregelen zullen een positief effect hebben op behoud van deze vegetatie. Op landgoed Kolland is geen KRW waterlichaam gelegen.

8.5 Voldoende water

Onder beleidsdoelstelling 'voldoende water' valt zowel het watertekort als wateroverlast. In gebieden waar geen wateraanvoer mogelijk is (flanken Heuvelrug) of waar wateraanvoer niet gewenst is (natuurgebieden) wordt een flexibel peilbeheer met een bovengrens (bovenpeil) en zonder ondergrens gehanteerd. Water wordt zo lang mogelijk vastgehouden en pas afgevoerd als een bepaald waterpeil is bereikt. Er zijn in het gebied geen knelpunten en/of met betrekking tot wateropgave wateroverlast in het oppervlakte-watersysteem.

8.6 Waterveiligheid

Het waterschap verwacht dat de voorgenomen oppervlaktewaterpeilen geen effect hebben op de nabijgelegen waterkering. De aanpassingen zijn hiervoor te gering.

8.7 Effecten broeikasgasemissies bij eventuele peilverlaging

Dit gebied kent geen veenweide. Er vindt geen oxidatie van veen plaats waar broeikasgassen vrijkomen. Er zijn voor dit plangebied geen effecten op broeikasgasemissies bij eventuele peilverlagingen.

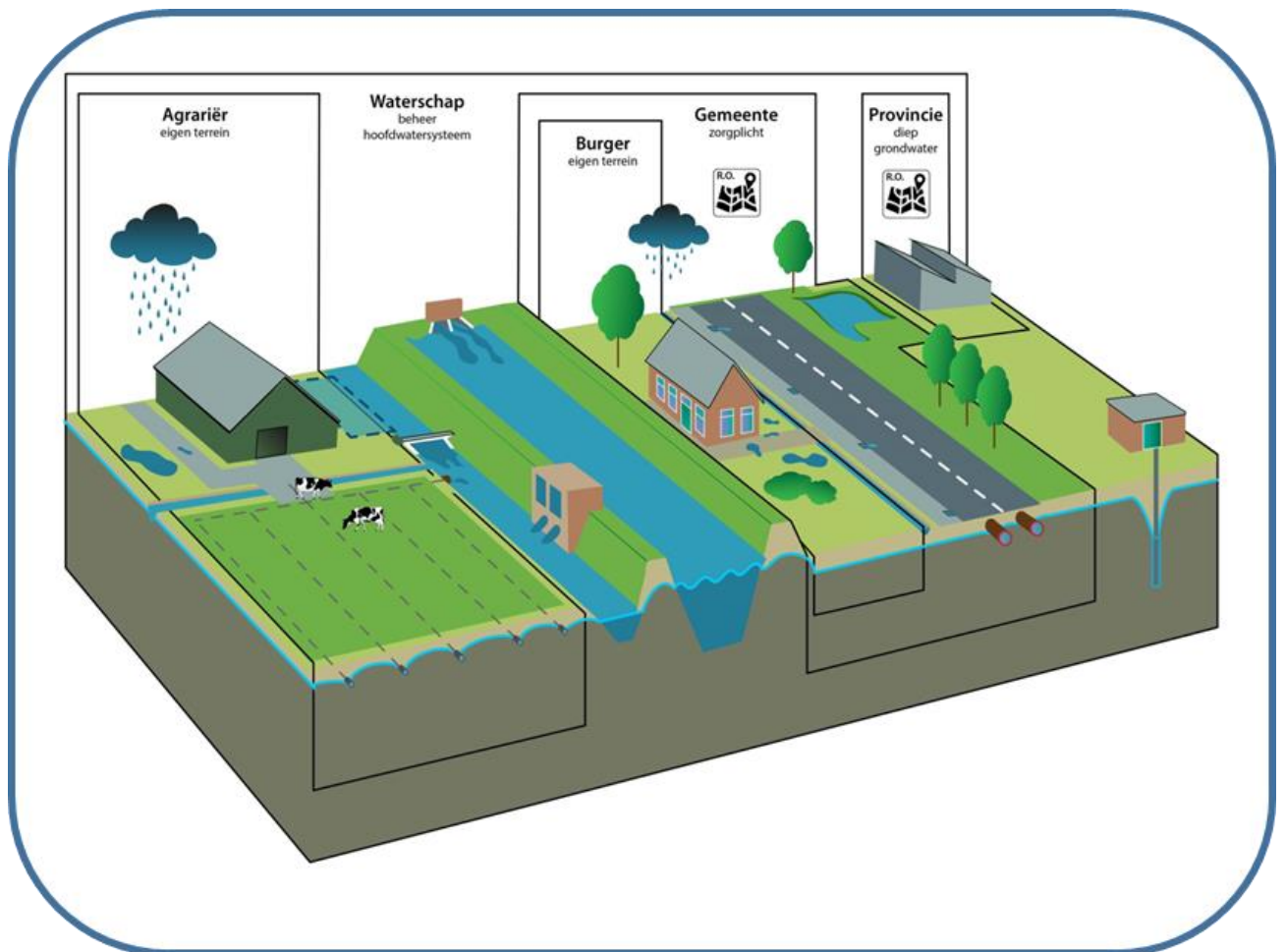
9. Wie doet wat

Voor een goed werkend watersysteem is men afhankelijk van diverse partijen met verschillende belangen, maar ook verantwoordelijkheden. Daarbij moet iedereen op de juiste manier aan de juiste knoppen draaien. Hieronder een overzicht van een aantal partijen met hun verantwoordelijkheden:

9.1 Waterschap

Het waterschap is verantwoordelijk voor een goede werking van het oppervlaktewatersysteem met de daarbij behorende juiste oppervlaktewaterpeilen afgestemd op functie, bodemsoort en bodemhoogte.

Het waterschap streeft naar een zo goed mogelijk passend peil. Wat goed is voor de één kan niet of minder goed zijn voor de ander. Soms is er een compromis nodig. In de Langbroekerwetering worden steeds meer natuurgebieden geïsoleerd. Zo kunnen de functies landbouw en natuur beter worden bediend.

Afbeelding waarop schematisch is aangegeven wie waar verantwoordelijk is met betrekking tot grond- en oppervlaktewater.

9.2 Gemeente

Gemeenten hebben een wettelijke zorgplicht voor grondwater. Dit betekent dat ze maatregelen nemen om structurele grondwaterproblemen in openbaar stedelijk gebied te beperken of te voorkomen.

9.3 Agrariër en burgers

Eigenaren van percelen zijn zelf verantwoordelijk voor maatregelen om wateroverlast van regen- of grondwater op hun eigen percelen te voorkomen. Binnen het gebied van Landgoed Kolland komen een aantal Natura2000-gebieden voor. Door middel van waterhuishoudkundige isolatie en vasthouden van gebiedseigen water wordt verdroging tegengegaan. Alle interne kunstwerken (dus in het natuurgebied) komen volledig onder verantwoordelijkheid van de eigenaar en/of beheerder van het gebied. Buiten de natuurgebieden is het waterschap verantwoordelijk voor de kunstwerken die het peil regelen.

9.4 Provincie

De provincie is verantwoordelijk voor de algemene kaders waarbinnen waterschappen en gemeenten moeten werken en voor de kwaliteit van het grondwater. De provincie gaat ook over het verstekken en handhaven van vergunningen voor grondwateronttrekkingen zoals drinkwatervoorzieningen, onttrekkingen van meer dan 150.000 kubieke meter per jaar, bodemenergiesystemen en grondwaterbeschermingsgebieden.

10. Inspraak en informatie

Deze wijziging van het peilbesluit is onderdeel van het herstelbesluit wijziging peilbesluit Langbroekerwetering (2008), landgoed Kolland (2022) en maakt op grond van de Algemene wet bestuursrecht (artikel 6:19, eerste lid) van rechtswege onderdeel uit van de lopende hoger beroepsprocedure bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

10.1 Beroep

Partijen in deze hoger beroepsprocedure die zich niet in het herstelbesluit kunnen vinden, hoeven daarom geen afzonderlijk beroep in te stellen. Andere belanghebbenden kunnen tot 14 september 2022 beroep instellen tegen het herstelbesluit. Het beroepschrift moet worden gericht aan de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA Den Haag. Het instellen van een beroep heeft geen schorsende werking voor instelling van de peilen. Daarom kunt u tevens de Voorzieningenrechter van de Afdeling verzoeken om een voorlopige voorziening te treffen.

Voor het instellen van beroep en het doen van een verzoek om voorlopige voorziening is griffierecht verschuldigd. Informatie over de hoogte van de griffierechten kunt u terugvinden op de website van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, www.raadvanstate.nl.

10.2 Contact en informatie

Het waterschap informeert u over de voortgang van het project via de website en de nieuwsbrief. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Corina Wijnen, projectleider van het Peilbesluit Langbroekerwetering, via (030) 209 71 52 of corina.wijnen@hdsr.nl. Via haar kunnen tevens de aan dit peilbesluit ten grondslag liggende onderzoeken worden opgevraagd.

11. Colofon

De wijziging peilbesluit Langbroekerwetering (2008), Landgoed Kolland (2022) is een uitgave van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

Poldermolen 2

Postbus 550

3990 GJ Houten

T (030) 634 57 00

E post@hdsr.nl

www.destichtserijnlanden.nl

Twitter HDSR_waterschap

Samenstelling, redactie, fotografie en illustraties

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

Auteur: Corina Wijnen

